

Modern Turan ədəbiyyatı: istiqamət haradır?

Tural Turan

Bu günlərdə Türk Dünyasından olan şair və yazıçılar Azərbaycan paytaxtının qonağı idilər. Türkiyədən və Orta Asiyadan olan qardaşlarımız ruhumuzu durultmağa təşrif buyurmuşdular. Türkiyə təmsilçisi sanki Qərbi, Orta Asiyadan gələnler isə qoca Şərgi özləri gətirmişdilər. Azərbaycandan olan qələm adamları isə Xəzərin o tayı ilə bu tayı arasında mənəviyyat körpüsü idi.

Özbəkistan, Qazaxıstan və Qırğızıstandan olan şairlərlə dörd-beş il sonra yenidən bir araya gəlirdim. Erkinbek Serikbay, Aziz Baymirza Uulu, Mehriroz Abbasova və Dilrubə ilə bir xeyli söhbətləşdik. Açıqını deyim ki, beş-altı il bundan əvvəl modern Azərbaycan ədəbiyyatı Orta Asiyadakı ümumtürk ədəbiyyatını xeyli üstləyirdi. Amma indi vəziyyət dəyişir. Bizdə durğunluq dövrü hökm sürür. Amma Daşkənd, Səmərqənd, Nursultan, Almatı, Türkünstan və Bişkek şəhərlərindəki ədəbi inkişaf özünün altın çağını yaşayır.

Dəfələrlə bildirmişəm ki, Özbəkistan Orta Asiyanın Mədəniyyət Mərkəzinə çevrilib. Əvvəl Mərkəzi Asiyada bu funksiyanı Qazaxıstan yerinə yetirirdi. Çünki keçmiş prezident Nursultan Nazarbayev bu istiqamətdə bir xeyli işlər aparmışdı. Görünən odur ki, Nazarbayevin xələfi Tokayev də qazax ədəbiyyatının milli ruhda inkişafı üçün əvvəlki prosesi davam etdirir. Özbəkistan prezidenti Şövkət Mirziyoyevin ədəbiyyat və mədəniyyət sahəsindəki siyasəti isə sadəcə təqdirləyiqdir. Bunu son illər qardaş Özbəkistanda keçirilən beynəlxalq ədəbi-mədəni

tədbirlər də sübut edir. Hələ 2018-ci ildə ilk dəfə Səmərqənddə şeir axşamları keçirildi. Bütün türk ölkələrinin təmsilçiləri orada bir araya gəldilər.

Şəxsən həmin tədbirlərdə iştirak etdiyim üçün deyə bilərəm ki, ədəbi əlaqələrimizin inkişafına töhfə verən bir yığıncaq idi. Şəxsən mən ilk dəfə Türkmənistan təmsilçilərini də orada görüb tanış oldum. Uzun illər bir-birimizlə yetərli əlaqə qurmaqda çətinlik çəkdiyimiz Türkmənistan ədəbi mühitinin indiki durumu ilə bağlı xeyli bilgi toplaya bildim. Qısaca deyə bilərəm ki, Türkmənistanın modern poeziyası türkmən folkloru və klassik ənənələr üzərində inkişaf etməkdədir. Ümid edirəm ki, yaxın gələcəkdə Türkmənistandan olan yazarların da Azərbaycanda və digər türk dövlətlərində səsinə və ününü eşidəcəyik.

Özbəkistan, Qırğızıstan və Qazaxıstan ədəbiyyatı isə modern dünya ədəbi mühitinə sürətlə inteqrasiya olunmaqdadır. Bakıda türk dövlətlərinin şair və yazıçıları ilə görüşərkən qərara aldım ki, hədəflərimizi daha geniş götürək. Dünya ədəbiyyatına çıxmaq üçün bir-birimizə yol açıb, işıq tutaq. Bir-birimizin haqq səsinə beynəlxalq müstəvilərdə dilə gətirək. Qırğız nümayəndələrinə xatırladım ki, Tacikistanla sərhəddə böhran yaşananda və qarşıdurma olarkən biz Azərbaycan şairləri, yazıçıları olaraq qardaş Qırğız Respublikasının yanında dayandığımızı dilə gətirdim. Sosial şəbəkələr vasitəsilə bunu bəyan etdik. Hətta 44 günlük Vətən savaşında Omar Sultanova timsalında ünlü qırğız yazarlarının Azərbaycanın haqq işinə dəstək verdiyini onların diqqətinə çatdırdım. Bu estafeti biz bundan sonra da davam etdirəcəyik.

Bakıda Manas dastanından parçalar dinlədikcə modern türk ruhunun artıq bütün dünyaya açıldığını düşündüm. İnanıram ki, modern Turan ədəbiyyatı zaman keçdikcə, daha da inkişaf edəcək. Dünyanın ən aparıcı ədəbiyyat mərkəzinə çevriləcək.

Azərbaycan ədəbiyyatındakı hazırkı durğunluğun isə tezliklə yenidən hərəkətlənəcəyini düşünürəm. Çünki yeni-yeni istedadlı imzalar bu bərədə ümidli yaşamağa imkan verir. Düşünürəm ki, modern Turan ədəbiyyatının istiqaməti nə Qərbe, nə də Şərqedir: İstiqamətimiz ele özümüzədir. Türk dünyasının günəşi özündən doğacaq!..

...Hazırda gənc türk yazarlarının hədəfinin Rusiya və Moldova ərazisindəki türk topluluqlarının ədəbi, mədəni inkişafına dəstək vermək olduğunu düşünürəm. İnanıram ki, gələcəkdə Türk Dövlətləri Təşkilatının mədəniyyət qolu bu istiqamətdə bir sıra genişmiqyaslı layihələr gerçəkləşdirəcək.